

8.06x31.91	1	עמוד 29	הארץ - the marker	06/06/2018	63832776-2
עו"ד גל גורודיסקי - 17050					

כך נבטיח פנסיה מקסימלית לחוסכים

התקציב הפנסיוני בעולם יחסי העבודה מוגדר וידוע. השאלה היחידה היא כמה ממנו יגיע בסופו של דבר למבוטח וכמה ממנו יחולק בין ספקי המוצרים הפנסיוניים, המשווקים והמתפעלים.

עובדים המצטרפים להסדר פנסיוני לראשונה, אינם מבינים פנסיה ולא אכפת להם מהפנסיה. אחרי גיל 50 מתחילים רבים להי תעניין בהסדר הפנסיוני – אבל לרוב אז כבר מאוחר מדי מכדי לת קץ החשיבות של בחירת הסדר פנסיוני ראוי דווקא בגיל צעיר, היא בעלת ערך כלכלי עצום לכל עובד.

עובר שנלחם על תוספת של 100 שקל לשכר נטו שלו, אדיש להפסד של 100 אלף שקל בפנסיה. על פי משרד האוצר, גבר בן 30, המשתכר 6,700 שקל ועד כה שילם דמי ניהול מקסימליים, יעלה את הקצבה ברוטו שלו בכ-900 שקל לחודש אם ישלם את דמי הניהול הנמוכים המוצעים על ידי קרנות ברירת המחל. הערך המהווה של 900 שקל פנסיה לחודש מגיל 67 עד גיל 85 הוא מעל מאה אלף שקל. אבל לחוסך הצעיר, סכום זה הופך זניח במונחים של תודעה פנסיונית, המבט ססת על "אני לא מבין בזה" ו"לא מעניין אותי".

תחום הפנסיה

גל גורודיסקי

אכן, רוב הציבור מגיע לגיל הפרישה כשבאמתחתו סכומי פנסיה נמוכים לעומת מצב שבו היה בוחר בעצמו את המוצר הפנסיוני שלו באופן מושכל. אלא שהמצב הקיים הולך ומחמיר. חוסר הידע וחוסר האכפתיות גורמים להיעדר תחרות ולניגוד עניינים, שגורמים להקטנת קצבת הנטו לחוסך. מנגד,

אחד האתגרים של ישראל הוא הורדת נטל הפנסיה מהתקציב הציבורי – פחות דמי ניהול לגוף המוסדי, יותר פנסיה נטו לעובד, ופחות נטל על הממשלה והציבור בעתיד. משוואה פשוטה, אבל בלתיאפשרית לביצוע. הרפורמה המבטיחה של ועדת בכר מ-2006 כשלה ומי טרותיה לא הושגו: התחרות בין הגופים המוסדיים לא הוגברה, וניגוד העניינים בין העובד־מבוטח לבין הגופים המוסדיים וסוכי ניהם לא צומצם. גם מהפכת קרנות הפנסיה, שנבחרו במרכז של משרד האוצר ומציעות דמי ניהול מינימליים, התנפצה כשהתבררו שיעורי ההצטרפות המאכזבים לקרנות אלה.

תוחלת החיים עולה וחוסר האיזון האקטוארי גדל מיום ליום. אחד האתגרים התקציביים המרכזיים של ישראל הוא הורדת נטל הפנסיה של ציבור העובדים מהתקציב הציבורי: פחות דמי ניהול לגוף המוסדי, יותר פנסיה נטו לעובד, ופחות נטל על הממשלה והציבור בעתיד. משוואה פשוטה, אבל בלתיאפשרית לביצוע. הרפורמה המבטיחה של ועדת בכר מ-2006 כשלה ומי טרותיה לא הושגו: התחרות בין הגופים המוסדיים לא הוגברה, וניגוד העניינים בין העובד־מבוטח לבין הגופים המוסדיים וסוכי ניהם לא צומצם. גם מהפכת קרנות הפנסיה, שנבחרו במרכז של משרד האוצר ומציעות דמי ניהול מינימליים, התנפצה כשהתבררו שיעורי ההצטרפות המאכזבים לקרנות אלה.

מבנה השוק הפנסיוני כיום נגוע הן בחוסר תחרות מספיקה והן בניגוד עניינים בין היצרנים והמשווקים לבין האדישות ההדדית של החוסכים. המשווקים הפנסיונים, שמבינים היטב בפנסיה, מוטים ונגועים בניגוד עניינים. היועצים הפנסיונים, האובייקטיביים, נותרו על הנייר של חוק הייעוץ הפנסיוני. בעלי מקצוע שאמורים לתת עצה אובייקטיבית בפנסיה – עורכי דין ורואי חשבון – אינם מבינים פנסיה. ציבור המבוטחים מבין עוד פחות. הפער בין הערך של ההסדר הפנסיוני בחייו של כל אדם לבין חוסר האכפתיות וחוסר ההבנה של הציבור הוא עצום וחמור.

הילדים והנכדים שלנו הם שישלמו את המחיר. זה קרה כבר פעם אחת, במשבר קרנות הפנסיה הוותיקות – אז שילמה המדינה מעל ל-80 מיליארד שקל כדי לאזן את הקרנות, שנוהלו ברשלנות על ידי ההסתדרות. סכנה קרובה לכשל מערכת בסכומי עתק מספיקה כדי להצדיק התערבות ממשלתית, ועדיף לפני המשבר מאשר לאחריו. הפתרון פשוט יחסית, ונעוץ בניצול יתרונותיה של התקלה: יש למצוא פתרון שבו חוסר ההבנה והאדישות יפעלו לטובת הציבור ולא נגדו. שינוי קל בחוק הגמל יפתור את הבעיה מיסודה: יש לחייב מעסיקים להפקיד פרמיה ראשונה לקרן ברירת מחדל שנבחרה במכרו האוצר. מיד לאחר ההפקדה הראשונה, יחזור המצב לקדמותו, וכל עובר יהיה רשאי לבחור להעביר את כספו לקרן אחרת, בכפוף לגילוי נאות והנמקה ראויה של נותן השירות הפנסיוני. אם משווק פנסיוני יצליח לשכנע עובד להכפיל או לשלש את דמי הניהול, ולהסביר זאת במסמך ההנמקה באופן שלא תהיה לעובד טענה לרשלנות מקצועית, אדרבא. שינוי קטן זה יבטיח פנסיה מקסימלית לציבור החורסכים, יפתור את בעיית התחרות וניגוד העניינים בשוק הפנסיוני, ויפחית את הצורך בהתערבות ממשלתית נוספת.

הכותב הוא מומחה לדיני עבודה ופנסיה ממשרד עורכי הדין גורודיסקי ושות'